

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ ПРІОРИТЕТИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР НА СЕСІЯХ ГЕНЕРАЛЬНІЙ АСАМБЛЕЇ ООН

У статті розглядається участь делегацій УРСР в Генеральній Асамблеї ООН в радянській період, звернуто увагу на представників делегацій та розв'язання основних питань, до вирішення яких долучалися українські політики.

Ключові слова: Українська РСР, Генеральна Асамблея ООН, українська делегація.

В статье рассматривается участие делегаций УССР в работе Генеральной Ассамблеи ООН в советский период, обращается внимание на представителей делегаций и решение основных вопросов, к обсуждению которых привлекались украинские политики.

Ключевые слова: Украинская ССР, Генеральная Ассамблея ООН, украинская делегация.

In the article, participating of delegations of URPC is examined in General Assembly of the UNO in soviet period, displace attention on the representatives of delegations and decision of basic questions the Ukrainian politicians became familiar with to the decision of that.

Key words: Ukrainian SSR, General Assembly of the UNO, Ukrainian delegation.

На початку XXI ст. для багатьох держав світу питання збереження миру залишається надзвичайно актуальним. Виступаючи на форумі високого рівня в Генасамблеї всесвітньої організації з питання «культури миру» генеральний секретар ООН Пан Гі Мун повідомив, що витрати на озброєння у 2011 р. досягли у світі 1,7 трильйона доларів, підкресливши тим самим, що акценти світового товариства повинні бути розставлені дещо по-іншому [1].

Безумовно, різні держави-члени ООН мають власний зовнішньополітичний курс, проте для України, яка пережила лихоліття двох світових воєн, основним завданням залишається курс на мирне співіснування зі світовою спільнотою. Безпосередня участь держав у засіданнях ГА ООН дозволяла не тільки окреслити їхній стратегічний курс, а й визначити політичні пріоритети. Оскільки проблема участі Української РСР на сесіях Генеральної Асамблеї залишається малодослідженою, то висвітлення окремих аспектів зовнішньополітичного курсу УРСР під час роботи її сесій і стали метою даної статті. Виходячи із поставленої мети нами було окреслено такі завдання: з'ясувати напрямок роботи української делегації на сесіях ГА ООН, на окремих прикладах показати, як УРСР долучалась до вирішення нагальних питань, виявити активність українських повпредів, визначити статус Української РСР на міжнародній арені.

Серед радянських дослідників, які розглядали Генеральну Асамблею як головний орган ООН та дослідили значення її резолюцій з точки зору їх впливу на розвиток міжнародного права, слід назвати Д. І. Фельдмана та М. В. Яновського [2]. Поодинокі

факти щодо участі Української РСР містяться в загальнотеоретичній праці Г. К. Єфімова, в якій автор розглядав процедурні питання діяльності Генеральної Асамблеї [3, с. 101]. До проблем участі української делегації в ООН в повоєнний час зверталися історики діаспори. На наш погляд, цікавою виглядає думка В. Голуба, який висунув припущення, що функції між представниками СРСР та УРСР були поділені і кожному призначалося окреме політичне поле діяльності [4, с. 57].

Якщо за радянських часів участь Української РСР у Генеральній Асамблеї ООН розглядалася досить побіжно, то в сучасній Україні цій проблемі приділили значно більше уваги. Так українські дослідники С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов звернули увагу на широку програму заходів запропоновану українцями щодо зміцнення безпеки у світі, яка, на їх думку не була позбавлена пропагандистського характеру [5].

Історична література та матеріали архівних справ переконують у тому, що представники українських делегацій як учасники Генеральної Асамблеї в радянський період, рухаючись у фарватері загальної союзної дипломатії від часу роботи I сесії ГА ООН, взяли участь у дискусіях щодо найголовніших проблем, пов'язаних з повоєнним переоблаштуванням світу та мирним співіснуванням світової спільноти. Так, на I сесії ГА ООН, українські повпреди щодо вирішення проблем біженців і переміщених осіб підтримали проект резолюції делегації СРСР, суть якої зводилася до заборони проведення в таборах «антирепатріаційної» пропаганди і недопущення

надання допомоги й притулку з боку ООН військовим злочинцям. І хоча було прийнято резолюцію з основними пропозиціями США, вимоги СРСР було втрачено.

Українська делегація у кількості 7 осіб на II сесії Генеральної Асамблеї ООН працювала у цілковитій згоді з керівниками союзної делегації В. Молотовим і А. Вишинським. Цікаво, що делегації СРСР, УРСР, БРСР відправились на Асамблею пароплавом з Одеського порту [6, арк. 38].

Ця сесія проходила в Нью-Йорку з 16 вересня до 29 листопада 1947 р. в умовах протистояння двох політичних ідеологій і систем. Враховуючи, що на I сесії ГА ООН Радянському Союзу та представникам української і білоруської делегації вдалося провести своїх кандидатів у провідні структури ООН, на II сесії з'явилося бажання окремих країн скоротити представництва від УРСР, БРСР та СРСР в установах ООН, тому своє право бути обраною до Ради Безпеки українська делегація виборювала протягом 13 турів.

Боротьба за місце в Раді Безпеки розвивалася у такий спосіб: спочатку було здійснено спробу замінити пост непостійного члена Ради Безпеки, на якому перебував польський представник, делегатом від іншої країни. До того ж США та Великобританія бажали, щоб він не був з числа радянських країн. Після першого туру голосування за кандидатів до Ради Безпеки радянській делегації було запропоновано замість Української РСР обрати представника від Чехословаччини. Проте радянська делегація відхилила цю пропозицію. Водночас делегації США та Великобританії протиставили радянській Україні кандидатуру Індії, розраховуючи таким чином посягти ворожнечу між цими двома делегаціями, які дружньо співпрацювали на попередній сесії Генеральної Асамблеї. У свою чергу, радянські дипломати пішли на домовленість з делегаціями латиноамериканських країн, зобов'язуючись підтримати висунуту ними кандидатуру Аргентини за умови підтримки України до Ради Безпеки.

Зазначимо, що на 12 турах кандидатура Української РСР збирала більшість голосів, але їй не вистачало 3-4 голоси, щоб бути обраною до Ради Безпеки. І тільки в 13 турі, коли індійська делегація зняла свою кандидатуру, обрання радянської Україні стало можливим [7]. Вперше у світовій історії Українська РСР увійшла до Ради Безпеки ООН на термін з 1 січня 1948 р. до 31 грудня 1949 р. Отже, дана ситуація дає підстави стверджувати, що в післявоєнний період українські політики, з одного боку, координували свої виступи та дії з членами союзної делегації, а з іншого, докладали зусиль для утвердження власного статусу на міжнародній арені.

Результати участі делегації УРСР у II сесії ГА ООН показали, що українські політики потребували власного фахового апарату. Після обрання УРСР до Ради Безпеки, делегація УРСР внесла пропозицію в Політбюро ЦК ВКП(б) про створення невеликого апарату при представнику УРСР у Раді Безпеки, що було підтримано міністром закордонних справ В. Молотовим при розмові з міністром закордонних справ УРСР Д. Мануїльським у Лондоні [8]. Таким

чином, відбувалося хоча й повільне, але власне становлення української дипломатії.

Реалії життя показали, що українські політики заздалегідь вели підготовку до наступних сесій ГА ООН, брали активну участь в обговоренні нагальних питань, що виносилися до порядку денного сесій; не тільки підтримували делегації СРСР, БРСР та інших країн соціалістичного табору, а й вносили свої пропозиції.

Українська делегація долучалась до розв'язання міжнародних конфліктів. На IV сесії ГА ООН їй було доручено вести індонезійське питання. Українські дипломати внесли проект резолюції, яка передбачала відведення голландських військ на позиції, які вони посідали до початку воєнних дій в грудні 1948 р.; визволення політичних в'язнів-індонезійців і припинення терору голландської окупаційної влади проти індонезійського народу; створення комісії ООН у складі представників держав-членів Ради Безпеки для спостереження за впровадженням в життя вказаних пунктів резолюції ООН по Індонезії. Незважаючи на те, що Асамблея відхилила пропозиції української делегації і прийняла резолюцію «14-ти», український проект все-таки був переданий на розгляд Ради Безпеки [9].

У 1950 р. українські дипломати вели інтенсивну роботу, спрямовану на підготовку до V сесії ГА ООН. Вони мали неухильно підвищувати політичну кваліфікацію, вивчати класиків марксизму-ленінізму, принципи сталінської зовнішньої політики, досконало знати всі основні дипломатичні документи Радянського Союзу, а також офіційні документи ООН, основні міжнародні угоди та аргументи опонентів. Напередодні V сесії ГА ООН, було визначено осіб, які ґрунтовно готувались з окремих питань, зокрема щодо Східної і Південно-Східної Азії, Західної і Південно-Східної Європи, радянсько-американських відносин та ін.

Так, стосовно політичних та економічних успіхів країн народної демократії мав підготуватися І. І. Зятяган, обізнаність у питаннях міжнародного контролю над атомною енергією повинен був проявити К. Л. Волохов, підтримати СРСР в укладенні пакту миру зобов'язувався М. З. Гетьманець, по міжнародному руху прихильників миру – В. П. Коваленко, по прийому нових членів – Н. С. Багмет, по біженцям і особам без громадянства – С. П. Демченко; по скасуванню дискримінаційних заходів економічного і соціального характеру, жертвою яких стали робітники за расовою ознакою чи коліром шкіри – Г. С. Каламурза [10].

28 лютого 1950 р. Д. З. Мануїльським був затверджений план підготовки МЗС УРСР до V сесії Генеральної Асамблеї. Його листування із заступником міністра закордонних справ СРСР А. А. Громиком свідчило, що на березень 1950 р. офіційного українського представника при ООН не було. Тому, Д. З. Мануїльський попросив А. А. Громіку, щоб від імені України з необхідними заявами виступили члени делегації СРСР [11]. На цій сесії українська делегація долучилась до обговорення питань міжнародного контролю над атомною енергією і мала внести до

15 квітня в МЗС СРСР з цього приводу свої пропозиції.

Крім того, українська делегація внесла на розгляд сесії питання ліквідації дискримінаційних заходів економічного і соціального характеру, жертвами яких виступили робітники за расовою приналежністю і кольором шкіри. До проекту резолюції було внесено такі положення: а) засудити будь-яку дискримінацію робітників залежно від раси, кольору шкіри, мови, віросповідання та ін., як несумісних з принципами Статуту ООН; б) рекомендувати державам-членам ООН вжити відповідних заходів, спрямованих на усунення всілякої дискримінації як у метрополіях, так і в колоніях, жертвою яких є працівники за расовою ознакою або кольором шкіри [12].

Проте V сесія ГА ООН виявила окремі недоліки в роботі українських політиків. Так, заступник голови Ради Міністрів УРСР А. М. Барановський, виступаючи перед своїми колегами 13 січня 1951 р., звернув увагу на недостатню підготовку українських фахівців. Робився наголос на необхідності ретельної підготовки питань, які б являли собою не академічні виступи, а гострі полемічні промови. Недоліком у діяльності делегації була відсутність в її складі юриста, що не дозволило українському представництву повноцінно брати участь у комітеті, де розглядалися юридичні питання [13].

На VI сесії ГА ООН порядок денний складався з 58 питань. МЗС Української РСР підготувало матеріали по 19 питанням, з 11-ти підготовка було не завершено, а ще 19 питань залишилися без розгляду, оскільки вони носили процедурний характер.

І хоча з Москви надходили необхідні інформаційні матеріали та здійснювався обмін фахівцями між міністерствами закордонних справ УРСР та СРСР, та цього було недостатньо. Оскільки результати VI сесії ГА ООН для української делегації виявилися не досить вдалимими, то МЗС УРСР було прийнято рішення підвищити кваліфікацію власних фахівців. З цією метою два представники направлялися до вищої дипломатичної школи, а ще двоє – на річні курси іноземних мов при Міністерстві закордонних справ СРСР.

Українська делегація брала участь і в X сесії ГА ООН, яка проходила в Нью-Йорку з 20 вересня до 21 грудня 1955 р. Вона відбулася в умовах розрядки напруженості у міжнародних відносинах. Українці виступали в загальній дискусії щодо перегляду Статуту ООН, роззброєння, мирного застосування атомної енергії, запрошення КНДР для участі в розгляді корейського питання, про атомну радіацію, прийом нових членів ООН, світове економічне становище, розвиток відсталих в економічному розвитку країн, по доповіді Верховного Комісара ООН у справах біженців, проектам пакту про права людини та іншим.

Під час X сесії ГА ООН українська делегація мала офіційну зустріч з представниками українських прогресивних організацій США. Висувалась ідея надіслати від Українського товариства культурних зв'язків із закордоном невеличку пересувну виставку з нагоди 100-річного ювілею І. Франка, та демонстру-

вати її не тільки і у Нью-Йорку, а й в інших містах США. Крім того, представники діаспори просили передати їм «Нарис історії України» та «Історію української літератури», оскільки це потрібно було українцям, що народилися в США. Водночас повпреди обіцяли вислати українські фільми через фірму «Арткіно», яка демонструвала радянські фільми в Нью-Йорку [14].

Малочисельність делегації Української РСР на X сесії ГА та в інших органах ООН спонукала міністра закордонних справ УРСР Л. Х. Паламарчука звернутися до міністра закордонних справ СРСР В. М. Молотова про збільшення кількості членів української делегації. Він погодився з такою пропозицією, тому вже на XI сесії ГА ООН, чисельність української делегації, яку очолював Л. Х. Паламарчук, зросла до 14 осіб. Такі зміни пояснювались тим, що при ГА ООН працювало 7 комітетів і умови роботи потребували, щоб в кожному з них брало участь принаймні 2 представники делегації УРСР (член делегації, або його заступник чи радник) [15]. Крім того, кореспонденти М. П. Стор та А. С. Кисіль висвітлювали події XI сесії ГА ООН на шпальтах газет «Радянська Україна» та «Правда України».

Особливо плідною на дискусії для української делегації видалася XII сесія ГА ООН, яка проходила з 17 вересня до 14 грудня 1957 р. в Нью-Йорку за участі усіх 82-х держав, які входили до складу ООН, що були представлені 1364 членами делегацій, радниками та експертами [16]. Делегація УРСР брала активну участь у розгляді майже всіх питань порядку денного. Так, робота українських повпредів розподілилася таким чином: глава делегації, міністр закордонних справ УРСР Л. Х. Паламарчук виступив на пленарному засіданні Першого політичного комітету з доповіддю з приводу роззброєння та мирного співіснування, В. П. Козаченко проголосив промову щодо прийому нових членів до ООН та виступив у дискусії про расовий конфлікт у Південно-Африканському Союзі у Спеціальному політичному комітеті. У Другому комітеті, де розглядалися економічні питання, П. В. Кривень оприлюднив доповідь щодо економічного становища слаборозвинутих країн. В. Й. Білай представляв УРСР в Третньому комітеті, де розглядалися соціальні питання. Він обнародував рекомендації щодо дотримання прав народів і націй на самовизначення, а також вніс пропозиції по доповіді Економічної і Соціальної Ради. Виступ М. Г. Максимовича у Четвертому комітеті стосувався Південно-Західної Африки та долі Того, яке перебувало під французьким управлінням [17]. Українці проявили себе і в інших комітетах. Так, П. Д. Лещенко працював у П'ятому комітеті, де розглядалися фінансові питання, а К. С. Забігайло – у Шостому комітеті, де обговорювалися проблеми правничого характеру. В цілому українці виступили 44 рази, що свідчило про активність делегації.

Одним з головних питань, що обговорювалося на XII сесії ГА ООН, стало питання про роззброєння. Дискусія з цього приводу тривала понад місяць і в ній взяли участь понад 50 делегацій. Вона показала, що

більшість учасників сесії чинили опір представникам США, Великобританії та Франції, які відмовлялися від будь-яких погоджувальних заходів у сфері роззброєння. Зокрема, міністр закордонних справ УРСР Л. Х. Паламарчук виступав двічі і наголосив, що прийнята резолюція по роззброєнню не лише не буде сприяти прогресу в напрямку роззброєння, але й створить непереборні перешкоди для досягнення узгоджених рішень, спрямованих на припинення гонки озброєнь, заборону атомної та водневої зброї та припинення її випробувань [18, арк. 44].

Під час обговорення цієї проблеми одне з визначальних місць займало питання про створення Постійної Комісії по роззброєнню. Такі країни як США, Великобританія та Франція прагнули зберегти цей орган ООН та її Підкомітет у старому вузькому складі. Делегація СРСР внесла пропозицію замінити Комісію ООН по роззброєнню та її Підкомітет аналогічною Комісією, але за участі всіх держав-членів ООН. Підтримуючи делегацію СРСР, українські дипломати внесли поправку до цього проекту резолюції, яка передбачала передачу всіх пропозицій у цьому питанні, що надійшли в ході XII сесії, на розгляд Постійної Комісії.

Цю поправку було прийнято делегацією Радянського Союзу та поставлено на голосування разом з радянським проектом резолюції. Однак під тиском західних держав радянська пропозиція була відхилена Генеральною Асамблеєю.

Прагнучи реалізувати внесену пропозицію, Радянський Союз водночас погодився на компроміс: розширити склад існуючої Комісії таким чином, щоб не менше половини її членів становили країни соціалістичного табору та країни, що проводили політику нейтралітету. Спроби щодо розширення держав – учасниць Постійної Комісії ООН по роззброєнню були здійснені й албанською делегацією. Вона внесла відповідну поправку, яка передбачала збільшення числа членів Комісії до 32, з яких 16 були б представниками соціалістичних країн та країн, що проводили політику невтручання у зовнішні справи інших держав. Проте і цю пропозицію було відхилено більшістю голосів Генеральної Асамблеї. Таким чином, прогресу у справі роззброєння на XII сесії ГА ООН не було досягнуто [19].

З метою активізації участі України в роботі чергової XIII сесії Генеральної Асамблеї ООН, міністерство закордонних справ УРСР увійшло з пропозицією до міністерства закордонних справ СРСР з тим, щоб українська делегація внесла за дорученням уряду Української РСР на розгляд ГА ООН питання «Про заходи по припиненню пропаганди війни» і відповідний проект резолюції. Міністерство закордонних справ СРСР в особі А. А. Громики визнало цю пропозицію раціональною, оскільки такі дії могли сприяти послабленню міжнародної напруженості [20].

Відзначимо, що під час роботи на сесіях генеральної Асамблеї ООН українська делегація не тільки долучалася до розв'язання проблем в інтересах захисту миру і міжнародної безпеки, а й разом з делегаціями інших соціалістичних країн брала активну участь в обговоренні економічних та

адміністративно-фінансових питань порядку денного. Зокрема, на XX сесії ГА ООН делегація УРСР подала проект резолюції по питанню «Роль ООН у справі підготовки національних технічних кадрів для цілей прискореної індустріалізації країн, що розвиваються». В цьому проекті поряд з іншими аспектами було висунуто таке актуальне питання, як вплив кадрів з країн, що розвиваються до розвинутих країн капіталістичного світу.

Делегація Української РСР залучила як співавторів проекту делегації Бразилії, ОАР, Іраку, Польщі та Румунії і блокувала прийняття висунутого деякими делегаціями іншого проекту, який повинен був розчинити і поглинути український.

Проект рішення був прийнятий одноголосно і, таким чином делегація УРСР стала співавтором резолюції «Роль економічної комісії для Європи щодо розвитку міжнародного економічного співробітництва» [21].

Речники УРСР своєю діяльністю на сесіях ГА ООН намагалися довести, що її пріоритетним зовнішньополітичним курсом був і залишається курс на мирне співіснування зі світовою спільнотою. Тому неодноразово у своїх виступах на сесіях Генеральної Асамблеї, як окремі особи, так і представники делегації порушували питання активізації боротьби народів за зменшення воєнної небезпеки та збереження миру. Наприклад, питання розрядки міжнародної напруженості на основі мирного співіснування держав з різним соціальним ладом порушував у своєму виступі на пленарному засіданні XXVI сесії ГА ООН глава делегації УРСР, міністр закордонних справ УРСР Г. Шевель.

Разом з делегатами 34 країн світу на XXVI сесії Генеральної асамблеї, делегація УРСР внесла проект резолюції щодо Конвенції про заборону розробки, виробництва і нагромадження запасів бактеріологічної (біологічної) зброї і токсинів та про їх знищення. З деякими змінами він був схвалений резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1971 р. Цей документ став першим в історії міжнародних відносин заходом справжнього роззброєння, оскільки в ньому передбачалася повна ліквідація одного з видів зброї масового знищення [22].

Усвідомлюючи небезпеку гонки озброєння, українські учасники міжнародних форумів закликали і на наступних сесіях ГА ООН до справи збереження миру. Так, Ю. М. Мацейко, представник УРСР у Першому політичному комітеті XXVII сесії Генеральної Асамблеї ООН у своєму виступі підкреслив, що Радянський Союз та інші соціалістичні країни виступили за всеохоплюючі заходи в напрямку роззброєння.

Доповідач зазначив, що соціалістичні країни докладають зусилля, спрямовані на повну заборону як бактеріологічної, так і хімічної зброї та ліквідацію її запасів. Українська РСР була в числі соціалістичних країн, які внесли на розгляд Комітету по роззброєнню проект конвенції про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів хімічної зброї та його знищення. Ю. А. Мацейко наголосив на необхідності створення в різних регіонах світу без'ядерних зон, а також

повної ліквідації іноземних військових баз [23, арк. 24].

Крім того, на цій же сесії у Першому комітеті розглядалось одне з найважливіших питань порядку денного – виконання Декларації про зміцнення міжнародної безпеки. В ході дискусії від української делегації виступив М. Д. Полянничко, який підкреслив, що суворе і послідовне впровадження в життя усіма державами принципів, що містяться в Декларації, сприяли б урегулюванню міжнародних проблем, які назріли і призвели б до суттєвого поліпшення міжнародної політичної обстановки.

Представник УРСР наголосив, що український народ, який пережив жахіття двох світових воєн і втратив мільйони людей, активно підтримує всі заходи, спрямовані на зміцнення миру [24].

Керуючись принципом мирного співіснування, Українська РСР 28 березня 1972 р. внесла на розгляд Комітету по роззброєнню проект конвенції про заборону хімічної зброї. Доповідач наприкінці промови зробив акцент на тому, що виступаючи за повне впровадження в життя принципу Декларації про зміцнення міжнародної безпеки, Українська РСР буде послідовно і наполегливо боротися за мир, свободу і безпеку народів, за розв'язання сучасних міжнародних проблем, за підвищення ефективності й дієвості Організації Об'єднаних Націй [25, арк. 88].

Курс на міжнародну розрядку спостерігався і у 80-х рр. XX ст. Прикладом тому може слугувати робота української делегації на XXXV Генеральній Асамблеї ООН. Так, у першому комітеті з питань роззброєння виступив В. А. Кравцов. Він, зокрема, наголосив на тому, що, на думку Української РСР, потрібно добиватися того, щоб було забезпечено серйозний розгляд питань обмеження гонки озброєння, щоб усі перемовини, які започаткувалися в останні роки на різних міжнародних форумах і в двосторонньому порядку, було відновлено та продовжено [26].

У 1986 р. Українська РСР виступила співавтором 12 проєктів резолюцій із найважливіших аспектів політики виживання, роззброєння. У виступі на сесії глава делегації України наголосив, що проблема виживання може бути розв'язана лише внаслідок докорінного повороту до дійсно безпечного світу. Справжня безпека може бути загальною, взаємною і рівною для всіх. Сесія схвалила 70 рішень, і українська делегація їх підтримала.

Отже, підсумовуючи все вищенаведене слід дійти таких висновків: беручи участь у сесійних засіданнях Генеральної Асамблеї ООН, Українська РСР підтримувала систему заходів, спрямованих на підтримку колективної безпеки; долучалась до вирішення нагальних питань роззброєння та мирного існування; підтримувала рішення країн-учасниць та висувала власні проєкти резолюцій; докладала зусиль для створення власного статусу на міжнародній арені.

ЛІТЕРАТУРА

1. <http://wartime.org.ua/3442-oon-svt-vitrativ-tork-na-ozbroyennya-17-trln-dolarv.html>.
2. Фельдман Д. И. Генеральная Ассамблея ООН / Д. И. Фельдман, М. В. Яновский. – Казань : Изд-во Казанского университета, 1968. – 235 с.
3. Ефимов Г. К. Генеральная Ассамблея ООН / Г. К. Ефимов. – М. : Международные отношения, 1969. – 189 с.
4. Голуб В. Україна в Об'єднаних націях / В. Голуб. – Мюнхен : Вид-во «Сучасна Україна», 1953. – 82 с.
5. Віднянський С. В. Україна в Організації Об'єднаних Націй: 60 років участі у розв'язанні найважливіших проблем / С. В. Віднянський, А. Ю. Мартинов. – К. : Генеза, 2006. – 240 с.
6. ІАУ МЗС України, ф.7, оп.11, спр.127, арк. 38.
7. Там само, спр.128, арк. 13.
8. Там само, арк. 16.
9. Там само, спр.188, арк. 13.
10. Там само, спр.212, арк.14–18.
11. Там само, арк. 24.
12. Там само, арк. 30–31.
13. Там само, оп. 1, спр. 233, арк. 19–20.
14. Там само, оп. 11, спр. 394, арк. 49.
15. Там само, арк. 92.
16. Там само, спр. 480, арк. 39.
17. Там само, арк. 56.
18. Там само, арк. 44.
19. Там само, арк. 45.
20. Там само, арк. 88–89.
21. Українська РСР на міжнародній арені: Зб. документів і матеріалів 1971-1975 рр. – К., 1981. – С. 21–30.
22. Там само. – С. 121–122.
23. ЦДАВО, ф. 5111, оп.1, спр.896, арк. 24.
24. Там само, арк. 86.
25. Там само, арк. 88.
26. Делегация Украинской ССР на XXXV сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Сб. док-тов и материалов. – К., 1981. – 325 с.

© Кульчицька О. В., 2012

Дата надходження статті до редколегії 22.10.2012 р.

Рецензенти: Тригуб П. М., д.і.н., проф.;
Тодоров І. Я., д.і.н., проф.

КУЛЬЧИЦЬКА Олена Василівна (1972 р. н.). У 1994 р. закінчила історичний факультет Миколаївського державного педагогічного інституту. Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії ЧДУ ім. Петра Могили.

Коло наукових інтересів: історія громадських організацій та політичних партій півдня України кінця XIX – початку XX ст., діяльність України в ООН.